

MONOGRAFIJA TARTINIJEVE HIŠE V PIRANU

Sonja Ana HOYER

samost. konservatorica, spec. na Medobčinskem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran, 66330 Piran, Trg bratstva 1, SLO
consulente conservatrice, specialista presso l'Istituto intercomunale per la tutela dei beni naturali e culturali di Pirano, SLO

IZVLEČEK

Avtorica v glavnih poglavjih predstavlja Monografijo Tartinijeve hiše v Piranu. Obnova rojstne hiše slavnega Pirančana Giuseppa Tartinija (1692-1770) je bila v letih med 1984 in 1988 ena od najpomembnejših spomeniških akcij Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Knjižna predstavitev umetnostnozgodovinskih in konservatorskih raziskav Tartinijeve hiše v Piranu je vključena v program praznovanj 300. obletnice rojstva violinista in skladatelja Giuseppa Tartinija v letu 1992.

Monografska predstavitev obnovljene rojstne hiše slavnega Pirančana Giuseppa Tartinija (1692-1770) v Piranu pomeni pomemben dosežek tako umetnostnozgodovinske kakor tudi konservatorske stroke.

Gre za obnovljeni kulturno-zgodovinski spomenik meščanske arhitekture na osrednjem piranskem trgu, ki so ga delavci Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Piranu obnovili v letih od l. 1984 do l. 1988, ko so bila razen poslikane sobe v gornjem nadstropju, ki je še v restavratorskem postopku, konservatorsko-restavratorska dela v glavnem zaključena.

Pomen obravnavane publikacije je toliko večji, ker v slovenski spomeniškovarstveni službi le redkokdaj najdemo čas, voljo pa tudi denar za knjižno predstavitev spomenika po zaključenih obnovitvenih delih. Sprotne raziskave arhitekture kakor tudi odkritih poslikav, pa tudi letošnja proslava 300-obletnice rojstva Giuseppa Tartinija bodo omogočile izid knjige v okviru celoletnih praznovanj Tartinijevega leta 1992.

Razprava je kulturnozgodovinsko orientirana, saj poleg likovne obravnave Tartinijeve hiše obsega kulturnozgodovinske podatke naročnikov in njihovih kulturnih povezav s širšim beneškim zaledjem.

Prvo poglavje zajema srednjeveški izvor hiše v okviru nekdanjega mandrača v četrti Porta Campo, upoštevajoč lokacijo Case Pizzagruie in prehodnost s Trga ob mandraču do Calle grande (današnje Ul. IX korpusa).

S pomočjo arhivskih virov (Pokrajinski arhiv Koper, enota Piran, zbirka Giuseppe Tartini, arhiv minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu, Župnijski arhiv Piran) bodo v naslednjem poglavju predstavljeni posamezni člani Tartinijeve družine v Piranu s posebnim

poudarkom na očetu Florentincu Giovanniju Antoniju Tartiniju, prvorojencu Domenicu in njegovem sinu kapitanu Pietru Tartiniju - najpomembnejših članov Tartinijevega rodu v Piranu. Življenje glasbenika je v razpravi vključeno v njegova otroška in mladostna leta, ki jih je prebil v Piranu in Kopru, oziroma na tistih življenjskih postajah, ki so neposredno povezane s svojci v Piranu. O družini Vatta, ki je po vdovi kapitana Pietra Tartinija nasledila tako Tartinijevo premoženje kakor tudi zapuščino violinista in kompozitorja v Padovi, navajamo osnovne zgodovinske podatke.

G.B. Tiepolo, *Filozof z dvema figurama*, grafični list iz zbirke capricciiov za poslikavo v Tartinijevi hiši

G.B. Tiepolo, Jezdec ob svojem konju, grafični list iz zbirke capriccirov za poslikavo v Tartinijevi hiši

V poglavju stavbnega razvoja Tartinijeve hiše smo se osredotočili na notranjo rast hiše od srednjeveškega jedra do baročnih preoblikovanj v 18. stol. ter funkcionalnih predelav v poznem 19. in 20. stoletju. Z ustrezno dokumentacijo posameznih gradbenih faz bomo predstavili preoblikovanje dveh v poznem 18. stoletju združenih stavb. Ob tem bomo tudi upoštevali vlogo Tartinijeve hiše pri soustvarjanju severovzhodne stranice glavnega mestnega trga istega imena.

Poglavje likovne opreme bo vključevalo štukaturni okras in poslikave, in to prezentirane in dokumentirane. Med obnovitvenimi deli so bile odkrite različne plasti poslikav iz 18. in 19. stoletja. Po ikonografskih in slogovnih analizah posameznih plasti, povezanih s posameznimi naročniki iz rodu Tartinijev in družine Vatta, smo se odločili za prezentacijo poslikav s konca 18. stoletja, ki so umetnostnozgodovinsko najkvalitetnejše in sovpadajo s slogovno zaključeno predstavitvijo spomenika na prehodu iz baroka v neoklasicizem.

Rezultati analiz prezentiranih poslikav Tartinijeve hiše v Piranu nam govore, da gre v našem primeru za tipično

dekoratersko, pa vendar zelo pomembno delo beneškega kulturnega prostora, ki jo lahko primerjamo s sočasnimi dekoracijami beneških palač in vil.

Neposredne povezave z Benetkami pa nam potrjujejo odkritja grafičnih predlog, ki so navdihnile avtorje naših poslikav. To so "capricci" iz grafične mape (iz l. 1771) znanega beneškega slikarja, arhitekta in scenografa Pietra Gasparija (1720-1785) in dvoje "capriccirov" najpomembnejšega slikarja beneškega 18. stoletja Giambattista Tiepole (1696-1770). O neposrednih povezavah z Benetkami pa pričajo tudi sorodnosti naših poslikav z načinom slikanja beneško šolanega slikarja in dekoraterja Giuseppa Bernardina Bissona (Bissona) (1762-1844).

Na koncu bomo predstavili konservatorsko-restavratsko metodologijo dela pri obnovi spomenika, ki tako po najdbah kakor tudi po raziskavah sodi v sam vrh obnovljenih kulturnih spomenikov na slovenskih tleh. Pri dokumentiranju sneti preslikav, kakor tudi pri prezentiranju ohranjenih poslikav je bilo opravljeno pionirsko delo, ki uvršča notranjščino Tartinijeve hiše v krog pomembnih dosežkov širšega beneškega okolja, ki mu je pripadal tudi Piran.

Rezultati pričujoče monografije namreč temeljijo na umestitvi Tartinijeve hiše v širši kulturnozgodovinski okvir istrsko-beneškega prostora, skupaj z rezultati umetnostnozgodovinskih in konservatorskih analitičnih vrednotenj posameznih najdb. Ugotovitve razprave pa so zlasti osnova za spomeniškovarstveno predstavitev kulturnega spomenika. Obnovljena Tartinijeva hiša lahko namreč služi za metodološki vzorec, kako ravnati s prezentacijo posameznosti in celote ob tako številnih predelavah in najdbah poslikav in preslikav v eni sami hiši. Prav tako je ob tem primeru mogoče poudariti potrebo po sistematičnih raziskavah, na osnovi že izvedenih raziskav pa je Tartinijeva hiša v Piranu vzorčni model raziskovalnih del za podobne spomenike vrhnjega sloja meščanske arhitekture v obmorskih mestih.

RIASSUNTO

L'autrice nei capitoli centrali presenta la Monografia di Casa Tartini a Pirano. Il restauro della casa natale dell'illustre piranese Giuseppe Tartini (1692-1770) fu uno dei compiti principali dell'Istituto intercomunale per la tutela dei beni naturali e culturali di Pirano. La presentazione delle attività dei conservatori e le ricerche degli storici dell'arte inerenti a Casa Tartini è inclusa nei festeggiamenti per il terzo centenario della nascita del violinista e compositore piranese.